

Suomen yliopistojen rehtorineuvostolle Unifi ry:lle

24.1.2023

Asia: OKM; Lausuntopyyntö; Suomen dosenttiliiton esitys dosentin arvon englanninkieliseksi käännökseksi VN/17718/2021-OKM-3

Suomen dosenttiliitto on esittänyt opetus- ja kulttuuriministeriölle, että dosentin arvon englanninkieliseksi käännökseksi vahvistetaan "Associate Professor". Nykyinen käännös on Adjunct Professor. Dosenttiliitto on myös pyytänyt ministeriötä ottamaan kantaa, kuka päättää dosenttien englanninkielisestä nimikkeestä jatkossa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa esityksestä Unifi ry:ltä.

Tieteentekijöiden liitto (Tieteentekijät) kiittää rehtorineuvostoa mahdollisuudesta kommentoida Suomen Dosenttiliiton esitystä. Yliopistojen ja tutkimussektorin suurimpana ammattiliittona Tieteentekijät edustaa laajasti myös dosenttikuntaa ja on tehnyt lähivuodet hyvää edunvalvontayhteistyötä Dosenttiliiton kanssa. Liitto nostaa tässä lausunnossa esille ensiksi viitekehystä, johon Dosenttiliiton esitys kytkeytyy, kertoo kannastaan ja ottaa kantaa sen jälkeen joidenkin tahojen pelkäämiin vaikutuksiin.

Juuri lausunnoilla olleessa parlamentaarisen TKI-työryhmän raporttiluonnoksessa alleviivataan vahvasti maailman murrosta ja tieteen entistä merkittävämpää asemaa yhteiskunnan ja talouden rakentamisessa. "Entistä osaavammalla työvoimalla, tutkimuksella ja innovaatioilla on niissä keskeinen rooli" (VK 2023 s. 39). Raportin luvussa 4.3. edellytetään, että TKI-rahoitusta kehitetään siten, että yritysten, yliopistojen, tutkimuslaitosta, ammattikorkeakoulujen ja muiden TKI-toimintaa harjoittavien toimijoiden välinen yhteistyö vahvistuu. Tieteentekijät haluaa muistuttaa, että yliopistouudistuksen yhteydessä keskusteltiin paljon dosenttien merkityksestä ja tarpeesta yliopistojärjestelmässä. Silloin todettiin, että tarvitaan juuri dosenttien tyyppisiä akateemisia nimikkeitä, jotka eivät vaadi vakinaista työsuhdetta yliopistoyhteisössä, mutta ylläpitävät muille sektoreille siirtyneiden kokeneiden ja meritoituneiden tutkijoiden hyvää ja matalan kynnyksen

sidosta yliopistoyhteisöön. Dosenteista, jotka työskentelevät tutkimuslaitoksissa, valtiolla, järjestöissä, yrityksissä jne haluttiin tälläkin hetkellä kovasti kaivatun yliopistojen laaja-alaisen yhteistyön vahva tukijalka. Ihmisiä, jotka tuntevat erinomaisesti yliopistoja, mutta jotka toimivat myös välittäjinä ja kontakteina muuhun yhteiskuntaan. Samaan aikaan dosentin arvonimi kertoo myös korkealaatuisesta akateemisesta osaamisesta yliopistoyhteisön sisällä.

Samassa TKI-raporttiluonnoksessa todetaan, että ”Suomalaiset tutkimusorganisaatiot osallistuvat EU-ohjelmiin aktiivisesti, mutta hakemusten läpimeno ei ole ollut verrokkimaiden tasolla. EU-rahoituksen saannon lisääminen edellyttää hakemusten laadun nostamista.” (VNK 2023 s. 48). Tieteentekijät pitää erittäin huolestuttavana sitä, että suomalaisen dosentin käänнос haittaa kansainvälisen rahoituksen saamista, kuten Dosenttiliitto esityksessään toteaa. Yhä kovenevassa kilpailussa Suomella ei ole varaa luoda itse esteitä tutkimusrahoituksen saamiseen.

Dosenttiliiton esityksessä on hyvin kuvattu kansainvälisiä vastineita dosenttien nimikkeille muissa maissa. Suomen viitekehys on eurooppalainen, ei anglosaksoninen. Toisaalta anglosaksisessa maailmassa professor -nimike on laajasti käytössä. Suomessakin sen käyttö on työelämäprofessori ja professor of practice -nimikkeiden käytön myötä laajentunut perinteisten professuurien ulkopuolelle. Professori-nimike ei ole Suomessa nimikesuojattu ammattinimike.

Dosenttiliitto esittää yliopistolain käännöksestä ja yliopistoissa käytettäväksi englanninkielistä nimikettä ”associate professor”. Tieteentekijät pitää esitystä edellä mainituiden perusteluiden pohjalta kannatettavana. Jotkut yliopistot ovat valitettavasti jo esitetyn nimikkeen käytön kyseenalaistaneet. Perusteluna on, että se saattaa sekaantua olemassa oleviin tenure track -järjestelmiin eli yliopistokohtaisesti päätettyjen tutkijan urapolkunimikkeisiin. Tieteentekijät näkee tämän liioiteltuna ongelmana, sillä yliopistoissa Suomessa ja ulkomailla on tälläkin hetkellä myös muita nimikkeitä käytössä, joilla on useita erilaisia merkityksiä. Esimerkiksi juuri edellä mainittu professori/professor/työelämäprofessori tai väitöskirjatutkija, joka voi olla sekä työsuhteinen tutkija että palkaton tutkijakoulussa oleva tutkija. Liitto myös muistuttaa, että Suomessa ei ole yhtä

yhtenäistä tenure track -mallia vaan joka alalla ja eri yliopistoissa on oma mallinsa, joten nimikkeistöissä ja urapoluissa on eroja. Jos hallinto vaatii yksiselitteisyyttä, niin voidaan suositella tarkentamaan nimikettä (docent) tai (non-tenured) -lisänimellä. Toisaalta, kun hallintokieli on suomi, sekaannuksen vaara Suomen sisällä on pieni. Lisäksi, kun opetus- ja kulttuuriministeriö päivittää nimikkeen yliopistolain epäviralliseen käännökseen, kysymyksessä ei voi olla enää myöskään tutkimuseettikan vastaisesta osaamisen vääristelystä, koska nimike voidaan avoimesti kytkeä dosentin arvonimeen. Uusi päätös nimikkeestä englanniksi on siis tärkeä.

Tieteentekijät pitää tärkeänä, että dosenttien osaaminen, merkitys tärkeänä voimavarana suomalaiselle tiedeyhteisölle tunnustetaan ja heidän englanninkielinen nimikkeensä päivitetään vastaamaan kansainvälisiä käytäntöjä. Meillä ei ole varaa nurkkakuntaisuuteen tai kapeakatseisuuteen.

Tero Karjalainen
Puheenjohtaja

Johanna Moisio
Toiminnanjohtaja

Jakelu:
Unifi ry
Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), tenk@tenk.fi
OKM / Jääskeläinen, Heikkinen
Dosenttiliitto